

7 İKLİM 7 BÖLGE MAHALLE ULUSAL MİMARİ & KENTSEL TASARIM FİKİR YARIŞMASI
"DOĞU ANADOLU BÖLGESİ (MUŞ MERKEZ-KEPENEK)"

MİMARİ TASARIM RAPORU

“pastoral NİŞ”

Pastoral, doğayla iç içe, sade, sakin, huzur ve sükûnet verici kır hayatına dair bir ifadedir.

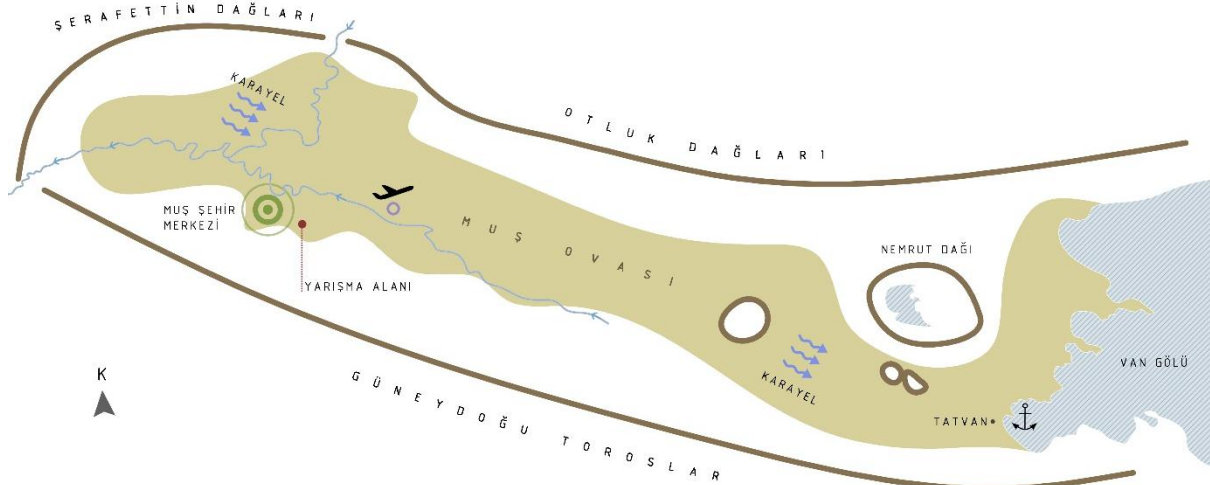
Ekolojide niş, bir canlının varlığını sürdürebildiği yaşama ortamının en küçük birimidir. “Bir bireyin bulunduğu ortam içerisinde yapmak zorunda olduğu bütün sorumlulukları ve işlevleri” olarak ifade edilir.

Mimaride niş, duvar içinde bırakılan oyuk, göz, hücreye verilen isimdir.

Projeye konu olan “Mahalle”, iklimsel verilerin ışığında, içinde yer aldığı ova coğrafyasının kendine özgü yaşam biçimi ile deneyimlenmiş olan pastoral hayata açılan ve onun dinamikleri ile işleyen bir niş olarak kurgulanmıştır.

GENEL YAKLAŞIM

Muş, kuzeyde Otluk Dağları, güneyde Güneydoğu Toroslar tarafından sınırlanan, Muş Ovası'nın kuzeybatı ucunda, Çavuş Dağı eteklerinde yer almaktadır. Muş Ovası bu iki dağ sırası arasında, kuzeybatı - güneydoğu yönünde uzanarak Van Gölü ile sonlanır. Dağ sıralarının yönelimi, hâkim rüzgâr yönünü de kuzeybatı olarak belirler. Muş Ovası, Murat Nehri ve Karasu Çayı ile bunların kolları tarafından şekillendirilen ve bereketiyle beslenen, Türkiye'nin en önemli iç ovalarından biridir. Bu bağlamda bölge halkının büyük bölümü kırsalda yaşamaktadır ve geçim kaynağı, tarım ve hayvancılığa dayalıdır (Şema 1).

Şema 1

Proje Alanı, şehir merkezinin 5 km güneydoğusunda, Muş-Bitlis karayolunun batı komşuluğundaki Kepenek mevkiinde yer alır. Muş havaalanına da bu yoldan ulaşılır. Yolun doğusunda, yola paralel seyreden Palu-Muş-Tatvan demiryolu önemli bir yapay eşiktir. Yol boyunca konumlanan devlet hastanesi, sanayi tesisleri ve yeni konut yerleşimleri şehrin gelişiminin bu yönde ve yolun batı kesiminde olacağını göstermektedir.

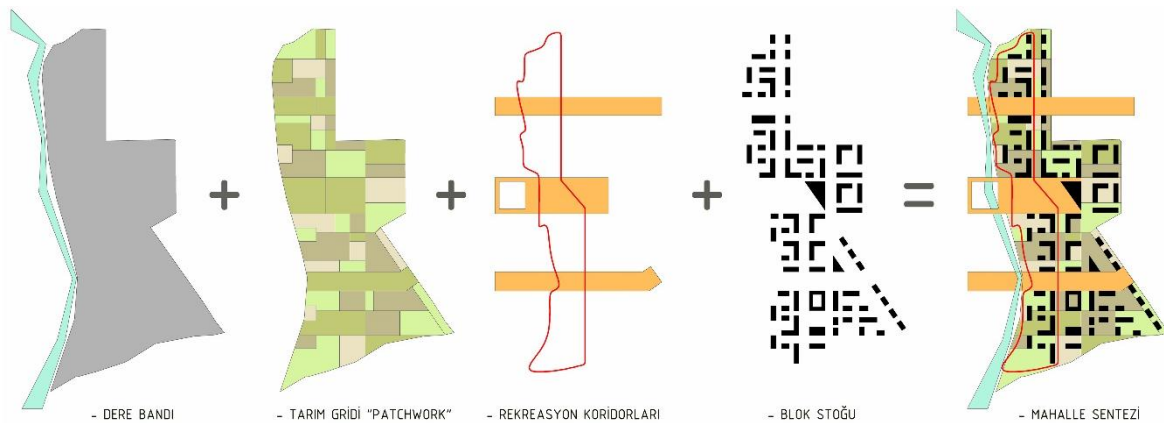
TASARIM KARARLARI

Arazi Kullanım Kararları ve Yapılaşma İlkeleri

Projeye konu alan ve yakın çevresi, eğimi ortalama %3 olan bir tarım arazisidir. Üretim ve doğal yapı ile etkileşim içinde olma hali, öngörülen yerleşim modeli için önemli bir çıkış noktasıdır. Bununla birlikte, geleneksel kullanım alışkanlıklarının karşılanması ve güçlü komşuluk ilişkilerinin kurulması temel ilkesinden hareketle, yerleşim ölçeğinden yapı ölçeğine olan hiyerarşide, ortak kullanım mekânlarını ön plana çıkaran bir anlayışla yerleşim kurgusu oluşturulmuştur. Yapı adalarının biçimlenmesinden, açık alan ve komşuluk birimlerinin iç işleyişine kadar bu olgu referans olarak alınmış ve Mahalle Avlusu, Arka Bahçe ve Teras Çatı önermeleriyle fiziki mekâna yansıtılmıştır.

Mahalle ölçeğinde ele alınan yerleşim kurgusunun en geniş olan orta bölümünde, dere bandına-kırsal peyzaja ve Toroslara açılan "Mahalle Avlusu", sosyal ve kültürel etkileşimin sağlanacağı bir "merkez" olarak önerilmiştir. Şenlik, düğün, cenaze gibi merasimlerin geleneksel biçimde ifa edilebileceği bu avluda ayrıca unutulmaya yüz tutmuş çocuk aktivitelerinin (uçurtma, ip atlama, yakan top vs.) yapılabileceği geniş bir yeşil alan bırakılmıştır. Haftada bir kurulacak pazar yeri için de yer ayrılan avlunun kuzeydoğu yönünde, toplumsal belleğimizde yer etmiş Çınar-altı Parkı ve Meydan Camii bulunmaktadır. Mahalle avlusundan iki yana açılan ana yaya aksı, komşuluk gruplarının birbirleri ile ve merkezle bağını sağlamak üzere önerilmiştir. Ticari birimler ve kamusal donatılarla desteklenmiş bu sosyal yaşam omurgası, güneydoğu yönünde tarlalara açılarak sonlanır. Ufukta karlı dağlara ve vadiye uzanan zengin bir kırsal peyzaj silüeti sunar. Bölgenin endemik türlerinden biri olan Muş Laleleri de kırsal peyzajın bahar mevsimindeki en karakteristik bileşenlerindedir. Sağlık Ocağı, Kreş, İlköğretim okulu ve Lise, Mahalli Yönetim ve Halk Eğitim Merkezi gibi donatı alanları mahalle ölçeğindeki ihtiyacı karşılamak üzere ana yaya aksı üzerinde konumlandırılmıştır.

Tarım arazilerinin oluşturduğu düzenli ve iç içe geçmiş doku yerleşim gridinin oluşturulmasında bir "patchwork" olarak kurgulanmıştır. Yapı yoğunluğu, merkezden kırsal peyzaja doğru azalarak iki katlı sıra evlerle sönümlenmektedir. Yapılar, yerleşim gridinin çeperlerini tutarak yarı kamusal ve rüzgârdan korunmuş Arka Bahçeler oluşturur (Şema 3). İç avlu karakterindeki bu bahçelerde komşuluk birimlerinin bitkisel ürün ihtiyaçlarının karşılandığı üretim parselleri düzenlenmiştir. Bu kullanımın sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla arka bahçelerde ayrıca sera konumlandırılmıştır.

Arka bahçeler gibi Teras Çatılar da yine komşuluk birimlerinin ortak kullanımına ayrılmış, buluşma, beraber vakit geçirme, kışlık ürünleri kurutma gibi çok amaçlı olarak kullanılabilir ve yapı sirkülasyonundan ulaşılan bir komşuluk mekânı olarak önerilmiştir.

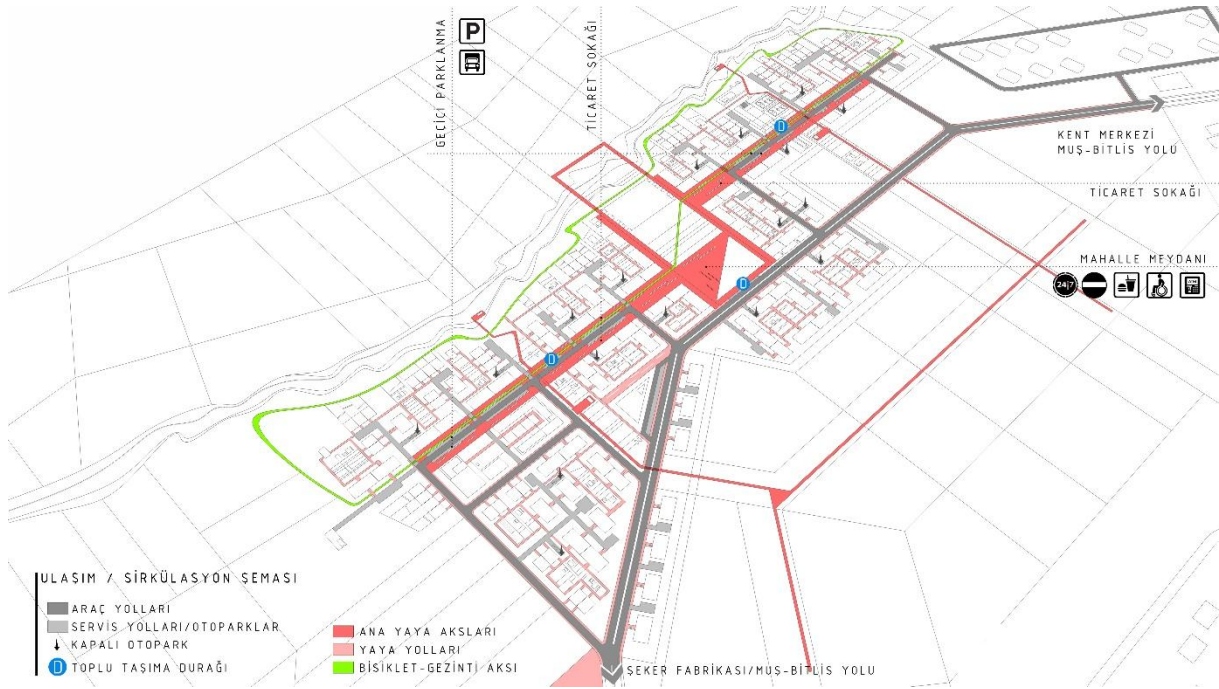
Proje bütünündeki yapı stoku, ekonomik ve hızlı üretilebilir şekilde modüler içerikler tanımlamaktadır. Mahalle kurgusu, farklı beş blok tipinin çeşitli şekillerde (L tipi, I tipi, tekil tip ve sıra ev) bir araya gelmesi ile oluşturulmuştur.

Geleneksel bir konut kurgusu olan iç sofalı plan tipi, odaların ortak yaşam alanına açıldığı ve konut içi sirkülasyonun minimize edilerek, maksimum kullanım alanı ve farklılaşan sofa tipolojisine imkân verdiği, ayrıca kalabalık ailelerin de tercih ettiği bir yaşama alanı sunar. Bu plan tipinde servisler ve girişler orta bölüme toplanmış, oda ve işlikler köşelerde, gün ışığından faydalanmak üzere kurgulanmıştır. Proje kapsamında öngörülen konut birimleri sözü edilen geleneksel kullanımı sürdürecektir şekilde ele alınmış ve günümüz koşullarına göre yorumlanarak altı farklı konut tipinde, toplam 692 birim sayısı olarak planlanmıştır.

Ulaşım ilkeleri

Araç ulaşımı için farklı yoğunluk ve hızlarda üç kademeli yol sistemi önerilmiştir. Bunlardan birincisi, önceden de değinildiği gibi, Muş-Bitlis karayolundan iki noktadan giren ve sistemin taşıyıcı omurgasını oluşturan araç yoludur. Araç dolaşımı, yavaşlatılmış ikincil yollarla omurga üzerinden "loop" oluşturacak şekilde minimize edilmiş ve tüm alana ulaşım sağlanmıştır. Üçüncü kademe ise Loop'lara takılan servis yollarıdır ve hem araç hem de yaya ortak kullanımı için ayrılmıştır. Blok bodrum katlarında yer alan otoparklara da genel olarak servis yollarından ulaşım imkânı tanınmıştır. Ana yaya aksları ve ticari koridor üzerinde, geçici parklanma ve toplu taşıma durakları konumlandırılmıştır (Şema 4).

Proje genelinde, sosyal imkânları ve yaya erişimini temel alan bir tasarım kurgusu benimsenmiş, araç kullanımının kademelendirilerek asgari oranda tutulması öngörülmüştür. Bu kurgunun en önemli hedefi, mahalle meydanının tamamen yaya kullanımına ayrılması ve ana yaya akslarının araç yolları ile çakışmasının asgari orana düşürülmesidir. Arazi doğal eğiminin ortalama %3 olması, engelli ulaşımının tüm yaya dolaşımı ile birlikte, zemin detaylarıyla çözümlenmesine olanak sağlamaktadır. Önerilen bisiklet aksı, ana yaya aksı ve dere rekreasyon bandını dolaşan bir ulaşım güzergahı olarak düzenlenmiştir (Şema 4).

Şema 4

Peyzaj Kurgusu

Peyzaj kurgusunun sürdürülebilirliğini belirleyen iki önemli unsurdan birincisi, alanın batı sınırını teşkil eden ve ana rekreasyon bandını oluşturan doğal dere kıyısıdır. Mevcut topoğrafik karaktere ve doğal dokuya zarar vermeden düzenlenen bu kıyı bandı ve gerisindeki kırsal peyzaj silüeti, kullanıcının doğal çevre ile temas ettiği ve iletişim kurduğu bir alan olarak ele alınmıştır. Bu kıyıya bağlanan rekreasyon koridorları, yeşil dokuyu iç kesimlere taşıyarak, konut alanlarının ihtiyaç duyduğu açık alan kullanımlarını destekler. Bu sayede yerleşim dokusunun geçirgenliği de sağlanmış olur. İkinci unsur ise komşuluk birimleri arka bahçelerinde önerilen "Bitkisel Üretim Parselleridir". Bu kullanımla yerleşiklerin kendi ürünlerini birlikte üretmelerine ve kendi alanlarının bakımını yapmalarına olanak sağlanmıştır. Üretim bahçelerinde konumlandırılan sera yapıları, hava sıcaklığının uygun olmadığı zamanlarda üretimin devamı amacıyla önerilmiştir (Şema 5).

Peyzaj düzenleme bileşenlerinden biri olan ağaçlar, bölgenin ekolojik koşullarına uyum sağlayacak türler arasından seçilmiştir. Yaprak dökme / her dem yeşil olma durumları, gölgeleme ve rüzgâr perdesi oluşturma yetenekleri, mevsimsel geçişlerde renk ve doku değişimleri, çiçeklenme periyodu ve çeşitlikleri gibi özellikleri göz önünde bulundurulmuştur.

Yaya yolları ve meydanlar, yaya akışını sistemli ve düzenli bir şekilde kamusal, yarı kamusal ve özel alanlara hiyerarşik olarak dağıtmaktadır. Sert zemin kullanımları, yürüme, dinlenme, oturma ve seyir işlevlerini kapsayacak şekilde ele alınmıştır. Kent mobilyaları, kullanım amacına uygun olarak proje alanında konumlandırılmıştır.

Şema 5

Ekolojik İlkeler

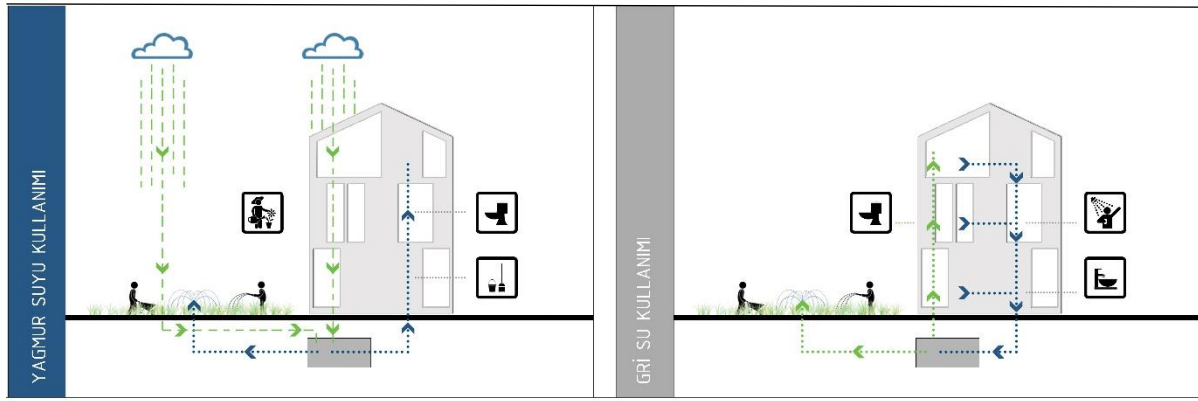
Sürdürülebilirlik açısından üç temel öge, yerinde üretim-tüketim, su yönetimi ve enerji kullanımının minimize edilmesi proje kapsamında ele alınmıştır.

Şema 6

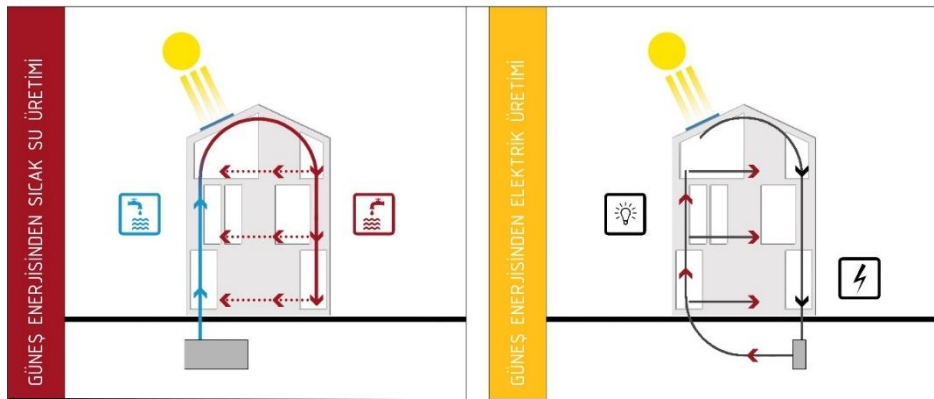
Yerinde üretim-tüketim açısından yerleşiklerin kendi ürünlerini arka bahçelerinde veya seralarda yetiştirmesine imkân verecek düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca mahalle avlusunda oluşturulan pazar yerinde bu ürünlerin satışı da yapılabilecektir. (Şema 6)

Su yönetimi için ise iki farklı depolama sistemi önerilmiştir. Birincisi yapı teraslarına, çatılarına ve avlularına gelen yağmur sularının ve foseptik atık içermeyen, duş ve lavabolardan gelen gri suların arıtılarak bodrum katta yer alacak depoya aktarılmasıdır. Bu depoda birikecek suyun temizlik, WC rezervuarları ve bahçe sulamada kullanımı amaçlanmıştır. İkincisi ise yapı avlularına, sokaklara ve rekreasyon alanlarına düşen yağmur suyunun veya sulama faaliyetleri sonucu artan suyun drene edilerek arazinin iki noktasında oluşturulacak su deposuna aktarımı ve tekrar rekreasyon alanlarının sulanmasında kullanımı şeklindedir. (Şema 7)

Şema 7

Enerji yönetimi bağlamında güneş ışığından faydalanmak esas alınmıştır. Yapı çatılarında hem sıcak su hem de elektrik üretimi için teşkil edilecek panellerle ihtiyacın kısmen karşılanması ve enerji tüketiminin minimize edilmesi amaçlanmıştır. (Şema 8)

Şema 8

(A) ALAN HESAPLARI

	PROJE ALANI = 299.144,57 m ²
	KONUT + TİCARET OTURUM ALANI = 44.266 m ²
	KENTSEL DONATI OTURUM ALANI = 7.565 m ²
	TOPLAM OTURUM ALANI = 51.830 m ²
	ARAÇ YOLLARI = 20.014 m ²
	AÇIK ve YEŞİL ALANLAR = 227.300 m ²

(B) BRÜT İNŞAAT ALANI HESAPLARI

	- KONUT ALANLARI = 136,385 m ²
	- TİCARET ALANLARI = 6.836 m ²
	- DONATI ALANLARI = 13.885 m ²
	- OTOPARK KATLARI = 4.017 m ²
	TOPLAM İNŞAAT ALANI = 161.105 m ²
	YAKLAŞIK NÜFUS = 3356 kişi

C MALİYET HESAPLARI (TL)**₺** KONUT ve TİCARET YAKLAŞIK MALİYETİ = 117 milyon**₺** KENTSEL DONATI YAKLAŞIK MALİYETİ = 11,6 milyon**₺** OTOPARK ALANI YAKLAŞIK MALİYETİ = 2,75 milyon**₺** ARAÇ YOLLARI YAKLAŞIK MALİYETİ = 8,65 milyon**₺** AÇIK ve YEŞİL ALANLAR YAKLAŞIK MALİYETİ = 40 milyon**₺** TOPLAM MALİYET = 189 milyon**D KONUT HESAPLARI**TİP 1 = 217,50 m² = 169 adetTİP 2 = 172,50 m² = 246 adetTİP 3 = 143,25 m² = 137 adetTİP 4 = 130,50 m² = 46 adetTİP 5 = 251,85 m² = 48 adetTİP 6 = 63,95 m² = 46 adet

TOPLAM KONUT SAYISI = 692 adet

E TİCARET HESAPLARITİP A = 174,01 m² = 25 adetTİP B = 138,60 m² = 21 adetTİP C = 97,20 m² = 7 adetTİP D = 141,64 m² = 7 adetTİP E = 114,03 m² = 6 adet

TOPLAM TİCARET SAYISI = 66 adet